

ἐλαττώματα τοῦ διεθρυλοῦντο καὶ διευτυπανίζοντο. Ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνδρός εἶχε πράγματι τὰς παραδοξοτάτας ἀντιθέσεις· διεκρίνετο ἐξ ἴσου ἐπὶ φιλοσοφικῇ ἀπαθείᾳ καὶ ἐπὶ ἀχαλινώτῳ φιληδονίᾳ, ἐπὶ φιλοσοφικῇ μεγαλοφροσύνῃ καὶ μικροπρεπεῖ ματαιοφροσύνῃ. Ἐνῶ ἦτο δημοκρατικὸς τὸ φρόνημα, ἦτο οὐχὶ σπανίως τυραννικός.

Ὅτε μὲν ἦτο πραῦθυμος, ὅτε δὲ ὀξύθυμος· ὅτε μὲν ἰδανικός ὅτε δὲ κυνικός· καὶ ἄλλοτε μὲν ἀγαθός, γενναῖος, εἰλικρινής, ἄλλοτε δὲ τάναντία τούτοις. — Ὁ πρίγκηψ Ναπολέον ἦτο ἔξοχος ῥήτωρ ἀληθῆς καλλιτέχνης τοῦ λόγου, θελκτικώτατος ἐν τῇ διαλέξει, — καὶ ἐν συντόμῳ, ἀνώτερος τῆς φήμης του. Γ. Σ.

ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΑΙ ΠΡΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ.

ὑπὸ ΣΠ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

(Συνέχεια.)

Ἦδη Γρηγόριος ὁ ΙΒ΄ καὶ ὁ Βενέδικτος ἠγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους διὰ τὴν παπικὴν τιάραν. Οἱ λαοὶ διαίρουνται, καὶ τινες μὲν ἀναγνωρίζουσιν ὡς Πάπαν τὸν Γρηγόριον, ἐν οἷς καὶ ὁ κληρὸς τῆς Βοημίας, τινὲς δὲ ἀφίνουν τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπόφασιν εἰς τὴν ἡδὴ ἐν Πίζῃ συνελθοῦσαν σύνοδον. Ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις κατετάσσοντο καὶ ὁ Ἰωάννης Οὔσος καὶ τὸ τῆς Πράγης πανεπιστήμιον, ἐνῶ ἐπεκράτουν αἱ ἰδέαι τοῦ Οὔσου. Εἰς ὑποστήριξιν δὲ αὐτῶν ἦλθε καὶ ἕτερος ῥέκτης ἀνὴρ, πνεῦμα ὀξὺ καὶ ζωηρὸν κεκτημένος καὶ δεινὸς ῥήτωρ, κατὰ τὸν ἰησοῦτην Βαλβίνον, Ἰερώνυμος, ὁ ἐκ Πράγης ἐπονομασθεὶς.

Ὁ Ἰερώνυμος εἶχεν ἐκπαιδευθῇ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῶν Παρισίων, τῆς Κολωνίας καὶ τῆς Αἰδελβέργης, ἀτινα ἦσαν φυτώρια γραμμάτων πλήρη ζωῆς καὶ ἐνεργητικότητος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. — Μαθητὴς τις ἐν τούτοις τοῦ Οὐίκελφ εἶχε φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Βοημίαν τὴν μετάφρασιν τῶν ἁγίων γραφῶν, ἣν ἐξεπόνθησεν ὁ διδάσκαλός του καὶ ἄλλα τινὰ συγγράμματα αὐτοῦ, μετὰ χαρᾶς ἀποδεκτὰ γενόμενα ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, ὡς νεωτερίζοντα καὶ συμφωνοῦντα πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς τάσεις τῶν καιρῶν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πράγης ἀνθίσταται κατὰ τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου, καὶ τῷ 1408 ἐκδίδει δύο ἐγκυκλίους, τὴν μὲν πρὸς τὰ μέλη τοῦ πανεπιστημίου ἀπαιτῶν νὰ παραδοῶσιν αὐτῷ τὰ βιβλία τοῦ Οὐίκελφ, ὡς λύμῃ, ὅπως τὰ καύσῃ, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ἐφημερίους καὶ ιεροκήρυκας, ἐντελλόμενος αὐτοῖς, ὅπως ἐρμηνεύωσι τοῖς πιστοῖς τὸ μυστήριον τῆς μετουσίωσεως τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ εἰς Αἷμα καὶ Σῶμα Χριστοῦ, διδασκαλίαν ἣν μεταξὺ ἄλλων καιρίων δογμάτων τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶχε προσβάλλῃ ὁ Οὐίκελφ. Ὁ Οὔσος ἐπολέμησε τὰς ἐγκυκλίους· τὸ πανεπιστήμιον διεμαρτυρήθη, ὁ δὲ Πάπας Ἀλέξανδρος ὁ Ε΄ ἐκδίδει τῷ ἐπομένῳ ἔτει 1409 Βούλλαν, καταδικάζουσαν τὰς οὐίκελφιανὰς πλάνας· συγχρόνως περὶ τὰ διακόσια συγγράμματα παραδίδονται εἰς τὰς φλόγας ὡς αἱρετικά, ἀπαγορεύεται τὸ κήρυγμα ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Βοημίας καὶ ἐκσπενδονίζεται κατὰ τοῦ Οὔσου, ὡς αἱρεσιάρχου, καὶ κατὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀνάθεμα, εἰς τὸ ὅποιον ὅμως οὔτε ὁ Οὔσος οὔτε ὁ λαὸς ἔδωκε προσοχὴν, γνωρίζοντες τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Διωχθεὶς ἐκ τῆς Πράγης ὁ Οὔσος καταφεύγει εἰς τὴν πατριὸν γῆν Οὔσινεκ (ἐξ ἧς ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα). Τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἐνταῦθα δὲν εἶχε ὅρια· δι' ἐπιστολῶν δὲ ἐνεθάρρυνε τὸ πανεπιστήμιον, τοὺς ἑαυτοῦ φίλους καὶ τὸν λαὸν τῆς Πράγης εἰς τὸν κατὰ τοῦ Πάπα ἀγῶνα, ὃν ἀπεκάλει τὸν ἀντίχριστον τῆς Ἀποκαλύψεως.

Ὁ λαὸς τῆς Πράγης συμπαθεῖ ἤδη πολὺ πρὸς τὸν Οὔσον. Καὶ ἕτερος δὲ ἱερεὺς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐγείρεται κηρύττων δημοσίᾳ ὅτι οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ μεταλαμβάνωσι καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου τῆς Εὐχαριστίας, ὡς οἱ ἱερεῖς, οὐχὶ μόνον τοῦ ἄρτου τοῦ ἁγιασμένου, τὴν διδασκαλίαν δὲ ταύτην ὑποστηρίζει καὶ ὁ Οὔσος. Ἀφ' ἐτέρου ὁ βοημικὸς κληρὸς μᾶλλον ἐξαχρειοῦται, διότι ἡ ἀρχιεπισκοπικὴ ῥάβδος τῆς Βοημίας περιπίπτει εἰς χεῖρας Κορράδου τινός, ἀνθρώπου ὡς ὁ χοῖρος κυλιόμενου εἰς τὸν βόρβορον τῆς κραυπάλης καὶ ἀσωτείας καὶ οὐδόλως μεριμνῶντος περὶ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Μετ' ὀλίγον ὁ Οὔσος κατορθοῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Πράγαν. Αἰφνης φθάνει εἰς Βοημίαν Βούλλα τοῦ Πάπα Ἰωάννου τοῦ ΚΓ΄, δι' ἧς κινεῖται σταυροφορία κατὰ τοῦ ἡγεμόνος Λαδισλάου, ὡς διαρπάσαντος τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα. Ὁ Οὔσος ἐπιπίπτει σφοδρὸς κατὰ τοῦ Πάπα καὶ ἀρνεῖται αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ κηρύττῃ πολέμους καὶ σταυροφορίας, τῷ ἀφαιρεῖ τὴν ὑλικὴν σπάδην καὶ τῷ ἀφίνει τὴν πνευματικὴν ῥομφαίαν. Ποία δὲ αὕτη; ἐρωτᾷ παρακλήσεις, παρορμήσεις καὶ μέχρι θανάτου ἀνταπάρνησις. «Θέλει ὁ Πάπας, ἔλεγε, νὰ σηκώσῃ τοὺς ἐχθροὺς του; ἅς ἀτενίσῃ πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον οὗ λέγεται ἀντιπρόσωπος· ἅς εὐχεται ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ του· ἅς λέγῃ μετ' ἐκείνου «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου». Ταῦτα ἐδίδασκε καὶ δι' αὐτῶν τὰ πνεύματα ἐν Βοημίᾳ ἔτι μᾶλλον ἐθερμαίνοντο.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συνήλθε καὶ ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ μεγάλη Σύνοδος, ἣτις, ὡς ἡ ἐν Πίζῃ πρότερον συνελθοῦσα ἀλλ' ἀποτυχούσα τοῦ σκοποῦ, ἐμελλε νὰ ἐξομαλύνῃ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνωμαλίας καὶ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἐριδας, εἰς ταύτην δὲ προσκαλεῖται καὶ ὁ Βοημὸς μεταρρυθμιστής· κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε, ἀλλ' εἴτα ἐπείσθη νὰ παρουσιασθῇ ὅπως ἀπολογηθῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας του. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τῆς Πράγης ἔλαβε συστατικὰ ἀδωαδικὰ γράμματα παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Βενκισλάου καὶ προπεμπτήριον, *salvum conductum*, παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας Σιγισμούνδου, ὑποσχεθέντος αὐτῷ προστασίαν καὶ ἀσφάλειαν. Ἀπῆλθε λοιπὸν πεποιθὼς εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν προσηλύτων, οὓς ἀφῆκεν ἐν Βοημίᾳ, καὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λόγου του, τὸν ὀκτώβριον τοῦ 1414, συνοδευόμενος παρὰ δύο ἰσχυρῶν καὶ εὐγενῶν φίλων Βοημῶν. Ἐν ταῖς πόλεσι, δι' ὧν διήρχετο, πάντες ἐφιλοτιμοῦντο, τίς κάλλιον νὰ φιλοξενήσῃ τὸν μεταρρυθμιστὴν τῆς Ἐκκλησίας· ἡ ἐν Νυρεμβέργῃ μάλιστα ὑποδοχὴ ἦτον ἀληθῶς θριαμβευτικὴ. «Ἐν ἀπάσαις ταῖς

πόλεσι δι' ὧν διήλθομεν,» ἐπέστελλε τοῖς φίλοις αὐτοῦ, «ὕπεδέχθησαν ἡμᾶς μετὰ τιμῶν καὶ ἐδημοσίευσαν προσφωνήσεις λατινιστὶ καὶ γερμανιστὶ. Ὁ Ἐπίσκοπος Λυβέκης, ὅστις προηγείτο ἡμῶν μίαν νύκτα, διέδιδε κατ' ὁδὸν πανταχοῦ ὅτι ἐφερόμεν ἄλυσίδετος ἐφ' ἀμάξης· οὕτω δὲ ὁσάκις ἐπλησιάζομεν εἰς τινα κώμην τὸ πλῆθος ἔτρεχε πρὸς προὔπαντήσιν ἡμῶν, ὅπως θεαθῇ ἡμᾶς. Ἀφίνοντες πρὸς στιγμὴν τὸν Οὔσον κατ' ὁδόν, ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Οὐϊκλεφ, οὗ αἱ ιδέαι εἶχον διαδοθῇ καὶ ἐπικρατήσῃ πολλαχού. Παρὰ τῷ ἀγγλικῷ Πανεπιστημίῳ, πεισθέντι διὰ τῆς μεγάλης εὐγλωττίας του, ἀπῆλθεν ὑπολήψεως σοφοῦ μεταρρυθμιστοῦ. Αἱ ἐπιδοκιμασίαι τὸν ἐνεθάρρυνον. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ διατρέχῃ τὴν Ἀγγλίαν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ πλῆθους ζηλωτῶν μαθητῶν καὶ ὁπαδῶν, οἷς ἐχρησίμευεν αὐτὸς παράδειγμα αὐστηρᾶς ἐν τῷ βίῳ ἡθικῆς. Ἡ ῥωμαϊκὴ αὐλή, οἱ ἐπίσκοποι, τὰ στίφη τῶν μοναχῶν, ὧν πολὺτιμα συμφέροντα ἐκινδύνευον νὰ καταστραφῶσι, συνησπύσθησαν ἐναντίον αὐτοῦ. Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΑ'. εἶχεν ἐκτοξεύσῃ Βούλλαν ἀναθεματίζουσαν τὰ νέα δόγματα καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ παρακινούσαν τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν νὰ τὸν καταδιώξῃ. Ἀλλ' ὁ Οὐϊκλεφ εἶχεν ἰσχυροὺς προστάτας· ὁ Ὁδοάρδος Γ'. ἐν μέσῳ τῶν νικῶν του ἦτο δυσηρεστήμενος ἐκ τῆς ἰσχύος τοῦ κλήρου καὶ κρυφίως ὑπεστήριζε μέχρι τέλους τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Ἀποθάνοντος τοῦ Πάπα, ἔριδες καὶ διαιρέσεις πάλιν ἐπῆλθον περὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, τοῦτο δὲ ἦτο κατάλληλος εὐκαιρία ἵνα ὁ ἄγγλος μεταρρυθμιστὴς διδάξῃ τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ. Ὁ Οὐρβανὸς Στ'. καὶ ὁ Κλήμης Ζ'. ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς Ἐδρας· ὁ Οὐϊκλεφ σφοδρῶς ἀμφοτέρους ἐπολέμησε καὶ συνεπῶς κατ' αὐτοῦ ἠνώθησαν ἀμφοτέρων αἱ μερίδες. Ὁ δούξ τοῦ Λαγκάστερ, ἐπιτροπεύων τὸν ἀνήλικόν Ῥιχάρδον Β'. καὶ εὐνοῶν τὸν μεταρρυθμιστὴν περιεφρόνησεν ἀμφοτέρων τῶν ποντιφικῶν τὰς ἀράς, καὶ οὕτως ὁ Οὐϊκλεφ ἐξηκολούθησε τὴν διδασκαλίαν του, καίτοι ἐν τινι συνόδῳ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων ἐν Λονδίῳ τῷ 1382 κατεδικάσθη καὶ ἐξεβλήθη τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ἀπέθανε τέλος ἐν εἰρήνῃ, ἐπευφημούμενος ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων ὁπαδῶν του· ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐξαρετικὰς τιμὰς τῷ ἀπένειμε τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁξφορδ, ἀναλαβὼν τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ. Μετ' οὐ πολὺ, ὡς θέλομεν ἴδῃ, ἢ ἐν Κωνσταντία Σύνοδος ἐν τῇ η'. αὐτῆς συνεδριάσει κατεδίκασε τὰς πλάνας τοῦ Οὐϊκλεφ, οἱ δὲ ἐν τῇ συνόδῳ συνελθόντες ἅγιοι ἐπίσκοποι, ὧν αἱ πράξεις διετείνοντο ὅτι ἦγοντο ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, πιστοὶ μέχρι μανίας, δὲν ἐσεβάσθησαν οὐδ' αὐτὸ τὸ ἀπαραβίαστον ἀζῖωμα τοῦ θανάτου, ψηφίσαντες ἵνα ἀνασκάψωσιν οἱ τάλανες τυμβωρύχοι τὸν τάφον τοῦ αἰρεσιάρχου, ἐκδάψωσι τὸ ὄζον καὶ ἡμίβροτον πτώμα του καὶ σκορπίσωσιν τὴν κόνιν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα, ἐπιλέγοντες «διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ· ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκκλιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός!» Ὑπῆρξε τοῦτο προοίμιον θρηωδεστέρων πράξεων καὶ ἀπανθρωποτέρων τραγηδιῶν· διότι ἐκτοτε αἱ πυραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἀνὰ ἑκατοντάδας ἐκαίοντο οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Οὐϊκλεφ καὶ τῶν μεταρρυθμίσεων!

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Οὔσον ὅστις ἦδη ἀφίκετο εἰς Κωνσταντίαν τῇ 3 Νοεμβρίου 1414. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς του παρουσιάσθησαν πρὸς τὸν Πάπαν

Ἰωάννην ΚΓ'. παρόντα ἐκεῖ καὶ προεδρεύοντα τῆς Συνόδου, οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν Ἰωάννης Χούλμ καὶ Ἐρρίκος Λούτσεμπεργ καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τὴν εἰς Κωνσταντίαν ἀφίξιν τοῦ μεταρρυθμιστοῦ. Κατ' ἀρχὰς ὁ Οὔσος ἀπῆλθε πλῆρους ἐλευθερίας· ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπροσδοκῆτως, παρουσιασθεὶς εἰς τινα συνεδριάσιν τῶν καρδινάλιων παρὰ τῷ Πάπᾳ, συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη ἐν τινι μοναστηρίῳ τῶν Δομινικανῶν, ὡς δῆθεν παραβαίνων τοὺς νόμους τῆς ξενίας καὶ διδάσκων τὰς ιδέας τοῦ Οὐϊκλεφ, καίτοι ὁ Χούλμ διεμαρτύρετο, ματαίως ἐπικαλούμενος καὶ τὸ προπεμπτήριον ἐγγραφον τοῦ βασιλέως Σιγισμούνδου. Ὀλίγους μῆνας μετὰ ταῦτα μετηνέχθη εἰς τὸ φρούριον τοῦ Gottleben. Ἀσθενήσας ἐν τῇ φυλακῇ, στερούμενος πολλάκις τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων, περιστοιχούμενος ὑπὸ κατασκόπων, μίαν εἶχε παρηγορίαν, νὰ συγγράφῃ ἔργα θεολογικά, στίχους λατινιστὶ καὶ βοημιστὶ, καὶ ἐπιστολάς πρὸς ἐν Βοημία φίλους καὶ ὁπαδοὺς του. Αἱ ἐπιστολαὶ εἶναι τῶντι πλήρεις πάθους ἅμα καὶ γλαφυρότητος· ὁ ἀναγινώσκων αὐτάς καὶ ἐν μεταφράσει, θαυμάζει ἀφ' ἐνὸς τὴν εὐροίαν καὶ γλαφυρότητα τοῦ καλὰμου του, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἰκτεῖρει τὰ παντοειδῆ παθήματά του, τοὺς διώκτας του. Ἠλπίζεν ἐν τῇ φυλακῇ εὐρισκόμενος ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐν δημοσίᾳ ἀκροάσει ἐμελλε νὰ καταβάλλῃ διὰ τοῦ λόγου τοὺς ἐχθρούς του· ἀλλ' ἡ ἐλπίς αὕτη ταχέως τὸν ἐγκατέλιπεν, ἀφοῦ ἐνόησε τὸ ποῖον καὶ τὸ φύραμα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων.

Τὸ ἄγγελμα τῆς καθεύξεως αὐτοῦ διήγειρε μεγάλην ἀγανάκτησιν ἐν Βοημία, ὅπου ὁ Οὔσος ἐθαυμάζετο καὶ ἡ διδασκαλία του εἶχε καρποφορήσῃ. Διεμαρτύροντο οἱ Βοημοὶ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὑποσχέσεων· ἀλλ' ἡ Σύνοδος ἀπῆντα ζηρῶς: «Sacrosanctum Synodum argui non posse de fide mentita; quia Concilium non dederat ei saluum conductum et Concilium majus est imperatore». Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος δὲν δύναται νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ ἀπιστίᾳ· διότι ἡ Σύνοδος δὲν ἔδωκεν αὐτῷ προπεμπτήριον καὶ διότι ἡ Σύνοδος μεῖζων ἐστὶ τοῦ αὐτοκράτορος.»

Ἐτερος ὅμως φίλος τοῦ Οὔσου καὶ ρέκτης ἐπίσης ἀνὴρ, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, εἶχεν ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισίν του ἐν Βοημία, ὁ Ἱερώνυμος, ὅστις τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1415 μεταβαίνει εἰς Κωνσταντίαν. Ἐγνώριζον πάντες τίς ἦτον ὁ Ἱερώνυμος. Λαϊκὸς καὶ οὐχὶ κληρικὸς· διδάκτωρ καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας εἶχεν ἀποκτήσῃ φήμην ἀνδρὸς κεκτημένου ἐξοχὸν παιδείαν· ἐγνώριζε πλείοτε ἢ ὁ Οὔσος καίπερ νεώτερος αὐτοῦ· εἰς τὰ ζητήματα ἦτον ὁξὺς καὶ ἐνεργητικὸς· ὁ Οὔσος ἐκήρυττεν, ὁ Ἱερώνυμος ἐπραττεν. Ἐν Κωνσταντίᾳ παρατηρήσας ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν πάντα ἐναντίον τοῦ Οὔσου, ἀπεσύρθη εἰς Überlingen, ὀλίγον μακρὰν τῆς Κωνσταντίας, καὶ ἐκεῖθεν ἔγραφεν ἐπιστολάς πρὸς τοὺς ἐν Βοημία βαρὼνους καὶ τὸν ἡγεμόνα Σιγισμούνδον, νὰ τῷ πέμψωσι προπεμπτήριον ἐγγραφον, ὅπως, ἐξασφαλισθεὶς δι' αὐτοῦ, προσέλθῃ εἰς τὴν Κωνσταντίαν καὶ δημοσίᾳ ἀπολογηθῇ ὑπὲρ τοῦ Οὔσου καὶ ἑαυτοῦ κατὰ τῶν κατηγοριῶν καὶ συκοφαντιῶν, ἃς οἱ ἐχθροὶ τῷ προσῆλθον. Ἀπῆντησαν ἐκεῖνοι ὅτι τῷ δίδουσι μὲν προπεμπτήριον, ὅπως ἔλθῃ εἰς Κωνσταντίαν, οὐχὶ ὅμως ὅπως καὶ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν! Διὰ τοῦτο ὁ Ἱερώνυμος, ἀφοῦ ἐτοιχοκόλλησεν ἐν μιᾷ νυκτὶ εἰς τὰς πύλας τῆς

πόλεως, τῶν ναῶν, τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν παλατιῶν τῶν καρδινάλιων σφοδρὰν διαμαρτύρησιν κατὰ τε τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς Συνόδου, ἐπανήλθε πάλιν εἰς Βοημίαν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἰωάννης, μὴ κατορθώσας νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Συνόδου καθολικὸς Πάπας, ἐφυγεν ἐκ Κωνσταντίας. Ἡ Σύνοδος προέβη εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῇ νὰ ὀρίσῃ ἀρχὰς τινας καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ κατέλθῃ εἰς τὰ πράγματα. Καλέσασα τὸν Πάπαν ν' ἀπολογηθῇ, ἐπειδὴ οὗτος δὲν προσήλθε, καθήρεσεν αὐτόν, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τῶν φίλων του ν' ἀποτρέψωσι τοῦτο, «ὡς ἀκόλαστον ἐν τῷ βίῳ, τύραννον ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς Βολωνίας καὶ σπαταλήσαντα τὴν περιουσίαν τῆς ἀγίας Ἐδρας» προσδετέον τοῖσι τὴν φήμην ὅτι ἐφαρμάκευσε τὸν προκατόχον του Ἀλέξανδρον τὸν Ε', ὅτι διέπραξε σαρκικὰς αἰσχροτήτας καὶ ὅτι ἤρνηθη ἐνώπιον πολλῶν τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς· καθεῖρχθη δὲ ἐν τινι πύργῳ, ἐπιτηρούμενος ὑπὸ σώματος 300 Οὐγγρων.

Προσεκλήθη τέλος καὶ ὁ Οὐσος εἰς τὴν Σύνοδον. Οἱ ἐπίσκοποι ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπισπευσθῇ καὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ λύσις, καθότι ἐν Βοημίᾳ τὰ πνεύματα ἦσαν εἴπερ ποτὲ ἐξηρεδισμένα· οἱ Βοημοὶ εἶχον ἀποβάλῃ πάντα χαλινὸν ὑποταγῆς εἰς τὸν κληρὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν· εἶχον ἐπισημοποιήσει ἐν εἰδει Συμβόλου τὴν διδασκαλίαν τοῦ Οὐκλεφ καὶ τοῦ Οὐσου καὶ ἡ χρῆσις ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ καὶ τοῦ Ποτηρίου εἶχε σχεδὸν γενικευθῇ.

Ἐν τῇ δεκάτῃ τῆς Συνόδου συνεδριάσει ὁ Ἐπίσκοπος Litomissel κατέκρινε τὴν χρῆσιν τοῦ Ποτηρίου ἐν τῇ Μεταλήψει παρὰ τοῖς λαϊκοῖς, χωρὶς νὰ προσβάλῃ τὸν Οὐσον. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ μὲν κατήγοροι ἐπεβάρυνον αὐτόν, οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι Βοημοὶ ἐθορύβουν, ἦλθον καὶ ἐπὶ τὸν Οὐσον. Οἱ ἐν Βοημίᾳ ἐν τούτοις, μὴ λαμβάνοντες ἀπάντησιν εἰς τὸ ἔγγραφον ὑπόμνημα, δι' οὗ διεμαρτύροντο κατὰ τῆς κρατήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ συκοφαντιῶν ὡς ἑτεροδοξοῦντος, διεμαρτυρήθησαν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τοῦ Βασιλέως Σιγισμόνδου. Τέλος ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ λατίνου Πατριάρχου Ἀντιοχείας διεκήρυξεν ὅτι ὁ Οὐσος θέλει ἀπολογηθῇ ἐν ἀκροάσει αὐτῆς· ὅτι ἔπρεπεν ἐν τῷ μεταξύ νὰ μείνῃ δέσμιος καὶ ὅτι τὴν 5 Ἰουνίου αὐτὸς μὲν θὰ λάβῃ τὴν ἀδειαν νὰ ὁμιλήσῃ ἡ δὲ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος «τὴν συγκατάβασιν νὰ τὸν ἀκούσῃ.» Ἐν τούτοις πολλοὶ ἀπεσταλμένοι προσεπάθουν ἐν τῷ δεσποτικῷ τοῦ Gottleben νὰ παραπείσωσιν αὐτὸν διὰ παντὸς μέσου νὰ ἀρνηθῇ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς δοξασίας του, διατυπωθεῖσας εἰς τριάκοντα ἄρθρα. Αὐτὸς ἀπήντα ὅτι ἤθελεν ὑποκύψῃ ἀνευ ἀντιστάσεως, ἐὰν τῷ ὑπεδείκνυνον τὰ περὶ τὴν πίστιν σφάλματά του, καὶ ὅτι ἐνώπιον μόνον τῆς Συνόδου θέλει ἀπολογηθῇ περὶ τῶν 30 ἐκείνων ἁρθῶν. Παρουσιάζεται τέλος εἰς τὴν Σύνοδον καὶ ἀναγινώσκονται αὐτῷ τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα καὶ ἄρχειται αὐτὸς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ πρώτου. Ἀλλ' αἰφνης θόρυβος μέγας ἐγείρεται· πάντες ἠθελον νὰ ὁμιλήσωσι καὶ οὐδεὶς ἤκουε τὸν ἄλλον. Ἐν τῇ συνεδριάσει λοιπὸν ἐκείνη οὐδὲν κατωρθώθη· ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ ἐπομένῃ, διότι οἱ συνοδικοὶ ἀπῆλθον ἵνα ὁ Οὐσος ἀνευ ἀναλύσεων καὶ ἐξηγήσεων εἴπῃ ζηρῶς ἢ ναι ἢ ὄχι ἐπὶ τῶν ἀποδιδομένων αὐτῷ δοξασιῶν.

Ἐντεῦθεν κακὰ προοιωνίζοντο διὰ τὸν Οὐσον καὶ οἱ ἐν Πράγῃ καὶ οἱ ἐν Κωνσταντίᾳ. Τῇ 7 Ἰουνίου προσήχθη πάλιν εἰς τὴν Σύνοδον, περιστοιχούμενος ὑπὸ σειρὰς ἐνόπλων στρατιωτῶν. Ὅποια Σύνοδος ἦτον ἐκείνη! Τὰ δόγματα αὐτῆς, ἅτινα ὑπετίθετο ὅτι ἐνεπνέοντο ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλλωνται τῇ βοηθείᾳ στρατιωτῶν καὶ ὅπλων! Ὁ κατήγορος τοῦ Οὐσου (διότι ἡ Σύνοδος εἶχε μεταβληθῇ εἰς κακούργου-δικεῖον) Μιχαὴλ de Causis κατήγγειλεν αὐτὸν ἐπὶ ἑτεροδοξίᾳ ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας ὡς ἀπορρίπτοντα τὴν μετουσίωσιν τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, καίτοι τοιαύτη διδασκαλία ὁμολογουμένως δὲν ὑπῆρχεν οὐδαμοῦ τῶν συγγραμμάτων του. Διεμαρτυρήθη ὁ Οὐσος ὅτι οὐδέποτε οὔτε ἐδίδασκε οὔτε ἐδόξασε τοιοῦτόν τι, καὶ ὅτι τοῦτο ἦτον, ὡς ἔλεγε, καταχθόνιος συκοφαντία. Ἐπηρεωτήθη κατόπιν ἀν παραδέχεται τὰς οὐκλεφινὰς διδασκαλίας. Μετὰ θάρρους διεκήρυξεν ὅτι ὁ προορισμὸς (praedestinatio) ἀναδεικνύει τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ — ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ὁρατὴ κεφαλὴ αὐτῆς — ὅτι ἡ παπικὴ ἀναμαρτησία καὶ δεσποτία εἶναι ἐπινόημα ἀνθρώπινον — καὶ ὅτι ἀν ὁ Πάπας ἔχει ἐξουσίαν τινὰ ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους, τοῦ τοῦ ἀποδοτέου εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς πάλαι ποτὲ μητροπόλεως τοῦ κόσμου Ῥώμης, ἧς ὁ Ἐπίσκοπος ἀπῆλθε τῶν πρωτείων τῆς τιμῆς μόνον. Τὸν παρεκάλεσαν, τὸν παρώτρυναν, τὸν ἠπέλθον, τῷ ὑπενθύμισαν τὸν κατὰ τῶν αἰρετικῶν τρομερὸν νόμον. Εἰς μάτην· δὲν ἠθέλησε νὰ φανῇ δειλός, νὰ γίνῃ ρίψασπις, νὰ καταβιάσῃ τὴν σημαίαν τῆς μεταρρυθμίσεως ἣν ὕψωσεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀποφάσει τότε τῆς Συνόδου τὰ συγγράμματα τοῦ Οὐσου ἀναθεματίζονται καὶ παραδίδονται εἰς τὰς φλόγας. Ἠλπίζον ὅτι τούτων καιομένων ἤθελεν ἀναλογισθῇ τὴν πυράν, ἐφ' ἧς καὶ αὐτὸς ἔμελλε, ἐὰν ἐπέμενε, νὰ ἀνέλθῃ καὶ ὅτι ἤθελεν ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν βίαν. Μετηνέχθη ἐν τούτοις εἰς τὸ δεσποτικὸν πάλιν. Ἐκεῖ ἐζήτησε πνευματικὸν πατέρα ὅπως ἐξομολογηθῇ· τῷ ἔπεμψαν ἕνα μοναχόν, ὅστις ματαίως προσεπάθησε νὰ τὸν πείσῃ. Τῇ 1 Ἰουλίου ἡ Σύνοδος ἐπεχείρησε τὸ τελευταῖον πείραμα· τῷ ἀπέστειλε μεγαλοπρεπὴ πρεσβείαν ἐκ δύο καρδινάλιων καὶ ἄλλων ἐπισκόπων. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐξῆς ἔγγραφον ἀπάντησιν· «Ὁ φόβος μὴ ἁμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιπορήσω μὲ κωλύει τοῦ νὰ ἀδετήσω τὰ τριάκοντα ἄρθρα, δι' ἃ μὲ κατηγοροῦσιν οἱ ψευδομάρτυρες. Ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα τὸν Θεὸν ὅτι οὐδέποτε οὔτε τὰ ὑπεστήριξα οὔτε τὰ ἐδίδαξα. Ὁμολογῶ ὅτι ἄρθρα τινὰ ἐξ αὐτῶν ληφθέντα ἐκ τῶν συγγραμμάτων μου περιέχουσιν τι ἐσφαλμένον καὶ τὰ βδελύσσομαι· ἀλλὰ δὲν θέλω καὶ μεθ' ὅρκου νὰ τὰ ἀρνηθῶ, φοβούμενος μὴ ὁμολογήσω πράγματα ἐναντία πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων.»

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Οὐσου ἐν τούτοις διεκόπη ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ Συνόδῳ, παρουσιασθέντος ἐν αὐτῇ καὶ πάλιν τοῦ παπικοῦ ζητήματος ἐπίσης ταρασσόντος τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ πνεύματα ἀπασχολούντος. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ βασιλεὺς Σιγισμόνδος, ὅστις πλέον εἶχεν ἀποβάλῃ τὸν πρῶτον ἐκείνον ζήλον ὅπως ὑπερασπίσῃ τὸν Οὐσον ἐναντίον τῆς ἐπαπειλουμένης κατ' αὐτοῦ καὶ

ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ.

Εικὼν ὑπὸ C. Kiesel.

ἀναποδράστου ποινῆς, ἀπέστειλεν εἰς τὸ δεσμωτήριον πρὸς αὐτὸν φιλικὴν πρεσβείαν, ὥπως τελευταίαν φόραν ἀποπειραθῇ νὰ πείσῃ αὐτὸν ν' ἀρνηθῇ μεθ' ὅρκου τὰς

δοξασίας του καὶ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀπήντησεν ὁ Οὐσος ὅτι δὲν ἀπομακρύνεται τῆς δηλώσεως, ἣν ἐποίησεν ἐγγράφως τῇ 1 Ἰουλίου.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΝ ΧΑΛΔΙΑ.

ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

(Συνέχεια.)

Ψαλάφεμαν (τ. ἔ. ψηλάφημα) ἦτοι ζήτησις νύμφης: Ὡς ἀλλαχοῦ, οὕτω καὶ ἐν Χαλδίᾳ ἵνα τελεσθῇ ἀρραβών τις δέον προηγουμένως διὰ προζενητρίας¹⁾ οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς τῆς μελλούσης νύμφης νὰ βολιδοσκοπηθῶσιν ἂν συγκατανεύουσιν εἰς τὴν παραχώρησιν αὐτῆς, ἐν ἣ δὲ περιπτώσει ἤθελον φανῇ πρόθυμοι εἰς τοῦτο, ἀποστέλλονται ἐπισήμως (συνήθως τὸ ἑσπέρας τῆς Πέμπτης) συγγενεῖς ἐκ μέρους τοῦ μέλλοντος ν' ἀρραβωνιασθῇ, ἵνα οἱ ἴδιοι ζητήσωσι τὴν νύμφην (τὸ τοιοῦτον δὲ καλεῖται ψαλάφεμαν) καὶ λάβωσι τὴν ὑπόσχεσιν τῶν γονέων ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων τῶν πλησιεστέρων οἰκείων τῆς κόρης, ὥστε τὴν ἐπομένην Κυριακὴν νὰ τελεσθῶσιν οἱ ἀρραβῶνες. Ἡ δὲ λήψις τῆς ὥς πρὸς τοῦτο ὑποσχέσεως αὐτῶν καλεῖται λογόπαρμαν (ἐκ τοῦ λόγος = ὑπόσχεσις, καὶ ἔπαρμαν = λήψις). Οἱ διὰ τὸ ψαλάφεμαν καὶ λογόπαρμαν ἀποστελλόμενοι, μετὰ τὸν συνήθη χαιρετισμὸν ἀποτεινόμενοι πρὸς τοὺς γονεῖς ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων πρὸς τὸν κηδεμόνα ἢ τοὺς συγγενεῖς τῆς νέας, λέγουσιν αὐτοῖς: «Δὲν ἐρωτᾶτε τίνος ἕνεκα ἤλθομεν ἐνταῦθα;» Οὗτοι δ' ἀποκρίνονται: «Τίς ὁ λόγος οὗτος; καλῶς ἤλθατε καὶ καλῶς ὠρίσατε.» Τότε ἐξηγοῦνται οἱ ἐκ μέρους τοῦ ἀνδρὸς ἀπεσταλμένοι λέγοντες: «Ἡμεῖς ἤλθομεν, ἵνα ζητήσωμεν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τὴν θυγατέρα ὑμῶν (δεῖνα) διὰ τὸν δεῖνα, υἱὸν τοῦ κυρίου δεῖνος.» Οἱ οἰκεῖοι τῆς νέας, ἵνα βασανίσωσιν αὐτοὺς, κατ' ἀρχὰς ἀρνοῦνται νὰ ὑποσχεθῶσιν ὀριστικῶς, προφασίζόμενοι ὅτι δῆθεν ἀνάγκη προηγουμένως νὰ ἐρωτηθῶσι καὶ ἕτεροι συγγενεῖς μακρὰν διατελοῦντες, ἀφοῦ ὅμως ἴδωσιν ὅτι οὗτοι ἐπιμένουσι λέγοντες ὅτι δὲν δύνανται νὰ περιμείνωσιν, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ δώσωσι τὴν ἀπαιτουμένην ὑπόσχεσιν. Τότε κατὰ πρῶτον μὲν οἱ ὠρισμένοι ἀντιπρόσωποι ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔπειτα δὲ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ παρευρισκόμενοι πίνουσιν ἀνὰ ἓν ποτήριον μαστίχης καὶ εὖχονται λέγοντες «νὰ εἶνε καλορρίζικοι». Ἀκολουθῶς προβαίνουν εἰς ὀρισμὸν τῆς ἡμέρας τῶν ἀρραβῶνων καὶ ὥς τοιαύτην ὀρίζουσι τὴν ἑσπέραν τῆς ἀμέσως ἐπομένης Κυριακῆς.

Σουμάδα²⁾ ἦτοι ἀρραβῶνες: Τὴν προσδιορισμένην ἡμέραν περὶ τὴν δωδεκάτην ἢ ἡμίσειαν ὥραν Τουρκιστὶ ἀφ' ἑσπέρας ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἄνδρες ἐκ μέρους τοῦ μέλλοντος ν' ἀρραβωνιασθῇ παραλαμβάνοντες τὸν ἱερέα

καὶ ὡς ἀρραβῶνα χρυσοῦν δακτύλιον ἢ μέγα τι φλωρίον μεταβαίνουν μετὰ δύο ἢ τριῶν μεγάλων φανῶν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νέας· ἀκολουθεῖ δ' αὐτοῖς ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀρραβωνισθησομένου ἢ, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου, ἕτερός τις συγγενῆς φέρων ἐπὶ δίσκου διὰ σινδόνης περιτετυλιγμένου ἢ ἀπλῶς ἐντὸς σινδόνης τρεῖς ὀκάδας σακχαρωτῶν μετὰ μιᾶς ὀκάς ρακίου. Οἱ οἰκεῖοι τῆς μελλούσης ν' ἀρραβωνισθῇ ὑποδέχονται αὐτοὺς λέγοντες «καλῶς ἤλθετε καὶ καλῶς ὠρίσατε, ἀλλὰ πρὸς τί τοσοῦτοι, ἂν ἤλθετε ἵνα διέλθῃτε ἀπλῶς ἑσπερινὰς τινὰς ὥρας;» Οὗτοι δ' ἀποκρινόμενοι λέγουσι «καὶ δὲν δύνασθε νὰ ξενίσῃτε ἡμᾶς μίαν ἑσπέραν;» «εὐχαρίστως» ἀπαντᾷ τις ἐξ ἐκείνων, ἀλλ' εὐθὺς ἕτερός τις αὐτῶν λέγει: «ὄχι, ἐνταῦθα ὑποκρύπτεται τι.» «Τί δύναται νὰ ὑποκρύπτεται;» ἀπαντῶσιν οἱ ἐκ μέρους τοῦ ἀνδρὸς ἀπεσταλμένοι· «ἤλθομεν ἵνα ζητήσωμεν τὴν δεῖνα διὰ τὸν δεῖνα, υἱὸν τοῦ δεῖνος.» Οἱ οἰκεῖοι τῆς νέας λέγουσι τότε «παραχωροῦμεν αὐτήν», μετὰ δὲ τοῦτο ὁ ἱερεὺς λέγει «ἡμεῖς ἐνταῦθα ἔχομεν παρακαταθήκην τινά, παρουσιάσατε αὐτὴν εἰς τὸ μέσον» καὶ ἀμέσως παρουσιάζουσι τὰ ἔξω που κατατεθειμένα σακχαρωτὰ μετὰ τοῦ ρακίου. Ἀλλ' ἐνταῦθα πάλιν προσποιοῦνται προφάσεις οἱ ἐκ μέρους τῆς νέας καὶ ἐνίστανται λέγοντες «πρὸς τί σπεύδετε; ἡμεῖς ἔχομεν καὶ συγγενεῖς ἀποδημοῦντας, τοῖς ὁποίοις ἀνηγγείλαμεν τὸ πρᾶγμα καὶ εἰσέτι οὐδεμίαν ἐλάβομεν παρ' αὐτῶν ἀπάντησιν· ἀνάγκη λοιπὸν νὰ περιμείνωμεν μέχρις οὗ λάβωμεν καὶ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν.» «Ὁχι, ἀπαντῶσιν ἐκ τοῦ ἐναντίου μέρους· ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ περιμείνωμεν περαιτέρω· ἔδει μέχρι τοῦδε νὰ ἐλαμβάνετε τὴν ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν ὑμῶν περιμενομένην ἀπάντησιν, καθ' ὅσον μάλιστα ἐγκαίρως ἔχομεν προαναγγείλῃ ὑμῖν τὸ πρᾶγμα.» Τότε εἷς ἐκ τῶν οἰκείων τῆς κόρης λέγει «ἐγὼ ἐγγυῶμαι, ὅτι καὶ οἱ μακρὰν εὐρισκόμενοι συγγενεῖς συγκατατίθενται εἰς τὴν παραχώρησιν αὐτῆς» καὶ ὡς ἐπιτετραμμένος λαμβάνει τὸν δακτύλιον παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ μέρους τοῦ γαμβροῦ, πάντες δ' ἀνίστανται καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ. Μετὰ τὸν εὐλογητὸν προσφέρεται ρακίον καὶ καφφές κατὰ πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ μέρους τῆς μνηστευείσης, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ μνηστευθέντος. Ἀφοῦ δ' ἐκάτερα τὰ μέρη προσενέγκωσι καὶ πάλιν ἀνὰ ἓν ποτήριον ρακίου, διανέμει ὁ κανδηλάπτης τοῖς παρακαθημένοις τὰ σακχαρωτὰ³⁾, ὅσα δ' ἐξ αὐτῶν ὑπολείπονται, ταῦτα λαμβάνει ἡ μήτηρ τῆς ἡδὴ ἡρραβωνισμένης. Μετὰ παρέλευσιν πέντε ἢ δέκα λεπτῶν προσφέρεται πάλιν καφφές, μετὰ τοῦτον δὲ μῆλα καὶ datli²⁾. Συνήθως λαμβάνει ἕκα-

1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ προζενήτρια οὐκ ἔστιν ἐξ ἐπαγγέλματος τοιαύτη, ἀλλὰ παρέχει τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς φιλίας ἢ ἀγαθοεργίας ἕνεκα, ὅταν δὲ μετ' ἐπιτυχίας ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, ἐὰν μὲν ἡ πτωχὴ ἀνταμειβεται χρηματικῶς, ἐὰν δ' εὐπορῇ φιλοδορεῖται δι' ἄλλου τινὸς δώρου, ἐνδύματος ἢ κοσμήματος.

2) Ἡ λέξις σουμάδ' (πληθ. σουμάδα) λέγεται ἀντὶ σημάδιον ἥτοι σημεῖον: ὁ ἡρραβωνισμένος καλεῖται σουμαδεμένος καὶ ἡ ἡρραβωνισμένη σουμαδεμένησα (τ. ἔ. σημαδευμένησα) ἥτοι σημαδευμένη.

1) Σημειωτέον, ὅτι τοιαῦτα διανέμονται καὶ ἐκ τοῦ μέρους τῆς νύμφης.

2) Ἡ λέξις datli 'ν ἐγένετο ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ datli (= γλυ-